

MASOFAVIY TA'LIM PLATFORMALARI VA ULARNING TURLARI

Toshboltayev Faxriddin O'rinboyevich

FarDU Axborot texnologiyalari kafedrası katta o'qituvchisi (PhD)

Ho'jayusupova Ra'noxon Xamidullo qizi

Farg'ona davlat universiteti Chet tillari fakulteti 1-kurs talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada zamonaviy ta'lim tizimida keng qo'llanilayotgan masofaviy ta'lim platformalari va ularning turlari haqida so'z boradi. Dastlab, masofaviy ta'limning mazmuni, uning an'anaviy ta'limdan farqlari va afzalliklari bayon etiladi. Keyinchalik, Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams, Zoom, Edmodo kabi mashhur platformalarning funksiyalari, imkoniyatlari va ular yordamida dars jarayonlarini samarali tashkil qilish usullari tahlil qilinadi. Shuningdek, masofaviy ta'lim platformalarining foydalanuvchilar uchun qulayligi, texnik va pedagogik yondashuvlar ham ko'rib chiqiladi. Maqolada ta'limda raqamli texnologiyalarni qo'llash orqali o'quv jarayonining interaktiv, mustaqil va moslashuvchan shaklda olib borilishi mumkinligi asoslab beriladi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, masofaviy ta'lim platformalari zamonaviy ta'limning ajralmas qismiga aylangan va ularning roli kelajakda yanada ortib borishi kutilmoqda.

Kalit so'zlar. Masofaviy ta'lim, ta'lim platformalari, raqamli texnologiyalar, Moodle, Google Classroom, Zoom, Microsoft Teams, onlayn o'qitish, interaktiv ta'lim, elektron ta'lim tizimi

Annotation. This article explores the widespread use of distance learning platforms in the modern education system and their various types. It begins with an explanation of the concept of distance education, how it differs from traditional learning, and its advantages. The article then analyzes the features and functionalities of popular platforms such as Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams, Zoom, and Edmodo, highlighting how they can be effectively used in teaching. The convenience of these platforms for users, as well as their technical and pedagogical approaches, are also discussed. Furthermore, the article argues that the use of digital technologies in

education promotes interactive, independent, and flexible learning processes. The findings suggest that distance learning platforms have become an integral part of contemporary education and their significance is expected to grow in the future.

Keywords. Distance learning, learning platforms, digital technologies, Moodle, Google Classroom, Zoom, Microsoft Teams, online teaching, interactive learning, e-learning system.

Аннотация. В данной статье рассматривается широкое применение платформ дистанционного обучения в современной системе образования, а также их виды. В начале излагается суть дистанционного образования, его отличия от традиционного обучения и его преимущества. Далее анализируются функции и возможности таких популярных платформ, как Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams, Zoom и Edmodo, а также способы эффективного использования этих платформ в учебном процессе. Обсуждаются удобства для пользователей, технические и педагогические подходы. В статье подчеркивается, что использование цифровых технологий способствует интерактивному, самостоятельному и гибкому обучению. Полученные результаты показывают, что платформы дистанционного обучения стали неотъемлемой частью современного образования и их роль будет возрастать в будущем.

Ключевые слова. Дистанционное обучение, образовательные платформы, цифровые технологии, Moodle, Google Classroom, Zoom, Microsoft Teams, онлайн-обучение, интерактивное обучение, система электронного обучения.

Zamonaviy dunyoda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari hayotimizning deyarli barcha sohalariga, xususan, ta'lim tizimiga chuqur kirib bormoqda. Bu o'zgarishlar orasida masofaviy ta'lim alohida o'rin egallaydi. Masofaviy ta'lim – bu axborot texnologiyalari yordamida o'quvchilarning darslarga an'anaviy sinfxonaga bormasdan, masofadan turib qatnashishi imkonini beruvchi ta'lim shaklidir. So'nggi yillarda, ayniqsa, COVID-19 pandemiyasi davrida bu tizimning ahamiyati yanada ortdi. An'anaviy ta'lim jarayoni to'xtab qolgan paytda, masofaviy ta'lim o'quv

jarayonini davom ettirish uchun asosiy vosita bo'lib xizmat qildi. Masofaviy ta'limning eng muhim afzalliklaridan biri bu – vaqt va makondan mustaqillikdir. O'quvchi istalgan joydan darsga ulanib, o'qituvchi bilan aloqa o'rnatadi, topshiriqlarni bajaradi va baholanadi. Ta'lim jarayonini tashkil qilishda esa turli onlayn platformalar yordamga keladi. Jumladan, Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams, Zoom, Edmodo kabi platformalar keng tarqalgan va o'quvchilar hamda o'qituvchilar uchun ko'plab qulayliklar yaratadi. Har bir platforma o'zining imkoniyatlari, funksiyalari, interfeysi va foydalanish shartlari bilan ajralib turadi. Masalan, Google Classroom oddiy interfeys va Google xizmatlariga integratsiyalashganligi sababli keng tarqalgan bo'lsa, Moodle esa ko'proq mustaqil o'quv muassasalari tomonidan foydalaniladi. Masofaviy ta'lim platformalari orqali tashkil etilgan darslar o'quvchilarning faolligini oshiradi, ularni mustaqil izlanishga undaydi va yangi texnologiyalardan foydalanishga o'rgatadi. Shu bilan birga, o'qituvchilar uchun ham dars materiallarini tayyorlash, testlar tuzish, interaktiv faoliyatlarni o'tkazish imkoniyatini beradi. Bunday platformalar orqali video konferensiyalar o'tkazish, fayllar almashish, muhokama forumlari yaratish kabi funksiyalar amalga oshiriladi.

Ushbu maqolada masofaviy ta'lim platformalarining turlari, ularning imkoniyatlari, afzallik va kamchiliklari, zamonaviy ta'limdagi o'rni haqida batafsil so'z yuritiladi. Shuningdek, ularning qaysi biri qaysi ta'lim bosqichida va qanday holatlarda samarali bo'lishi mumkinligi ham ko'rib chiqiladi. Maqola so'ngida masofaviy ta'limning istiqbollari, raqamli ta'limga o'tishning ijtimoiy va pedagogik jihatlari ham yoritiladi.

Masofaviy ta'limning asosiy tayanchi bu – raqamli platformalardir. Ushbu platformalar o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi masofani yo'q qiladi, real vaqt rejimida yoki oflayn tarzda bilim almashish imkonini beradi. Bugungi kunda masofaviy ta'lim uchun bir qator zamonaviy va interaktiv platformalar mavjud bo'lib, ular turli ta'lim bosqichlari va ehtiyojlarga moslashtirilgan. Eng keng tarqalgan platformalar sirasiga Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams, Zoom, Edmodo kabi tizimlarni kiritish mumkin. Quyida ularning har biri tahlil qilinadi.

1. Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment)

Moodle — bu ochiq manba (open-source) asosida ishlab chiqilgan, kuchli va moslashuvchan ta'lim boshqaruv tizimi hisoblanadi. U universitetlar, maktablar va boshqa o'quv markazlari tomonidan keng qo'llaniladi. Moodle yordamida o'qituvchilar dars rejalari, topshiriqlar, testlar, interaktiv materiallar, forumlar va baholash tizimini yaratishlari mumkin. Uning asosiy afzalliklaridan biri bu – modul shaklida qurilganligi va turli kengaytmalarni qo'llab-quvvatlashidir. Moodle foydalanuvchiga to'liq ta'lim muhitini yaratish imkonini beradi va talabalar o'z dars materiallarini vaqtida yuklab olish, baholanish, savollar berish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

2. Google Classroom

Google Classroom – bu Google kompaniyasi tomonidan ishlab chiqilgan bepul onlayn ta'lim platformasi bo'lib, ayniqsa maktab o'quvchilari va o'qituvchilari orasida keng tarqalgan. Bu platforma Google Docs, Drive, Calendar, Meet kabi xizmatlar bilan integratsiyalashgan. O'qituvchilar o'quvchilarga topshiriqlar yuborishi, ularni baholashi, dars jadvalini tuzishi, sinf uchun umumiy e'lonlar chiqarishi mumkin. Platformaning foydalanuvchilar uchun sodda va tushunarli interfeysi mavjud bo'lib, texnik tayyorgarligi yuqori bo'lmagan foydalanuvchilar uchun ham qulaydir. Ayniqsa, mobil qurilmalar uchun optimallashtirilganligi sababli, turli joyda va vaqtda darsda qatnashish imkonini beradi.

3. Microsoft Teams

Microsoft Teams dastlab korporativ hamkorlik uchun mo'ljallangan bo'lsa-da, hozirda u ta'lim sohasida ham keng foydalanilmoqda. U chat, videoqo'ng'iroq, fayl almashinuvi va hamkorlik vositalarini o'z ichiga olgan platforma bo'lib, ayniqsa katta jamoalar bilan ishlash uchun moslashtirilgan. Microsoft Teams orqali real vaqt rejimida darslar o'tkazish, topshiriqlar berish va muhokama yuritish mumkin. Bu platforma OneDrive, Word, PowerPoint kabi Microsoft xizmatlari bilan integratsiyalashgan bo'lib, barcha materiallar yagona muhitda saqlanadi. Shuningdek, o'qituvchilar o'quvchilarning faolligi va ishtirokini monitoring qilib borishlari mumkin.

4. Zoom

Zoom – bu asosan videokonferensiyalar va vebinarlar o‘tkazish uchun mo‘ljallangan platforma. Pandemiya davrida dunyo bo‘ylab ta’lim muassasalari aynan Zoom orqali o‘z faoliyatlarini davom ettirishdi. Uning asosiy afzalligi – sifati yuqori bo‘lgan videoqo‘ng‘iroqlar, ekran bilan o‘rtoqlashish, yozib olish imkoniyati va foydalanuvchilarning keng doirasini qamrab olishi hisoblanadi. Zoom orqali sinf darslarini jonli efirda o‘tkazish, o‘quvchilarni kichik guruhlariga ajratish va interaktiv faoliyatlarni tashkil etish mumkin. Biroq, bu platforma asosan real vaqt rejimidagi darslar uchun mos bo‘lib, mustaqil topshiriqlar va baholash tizimi cheklangan.

5. Edmodo

Edmodo — bu ijtimoiy tarmoqqa o‘xshash tarzda ishlab chiqilgan o‘quv platformasi bo‘lib, asosan maktablar uchun mo‘ljallangan. U orqali o‘qituvchilar topshiriqlar yuborishi, testlar tuzishi, o‘quvchilar bilan muloqotda bo‘lishi mumkin. Edmodo’ning dizayni ijtimoiy tarmoq shaklida bo‘lgani uchun yosh o‘quvchilar uchun qulay va qiziqarli ko‘rinadi. Bundan tashqari, ota-onalar ham platforma orqali farzandining o‘quv jarayonini kuzatib borish imkoniga ega bo‘ladilar.

Masofaviy ta’lim platformalarining umumiy afzalliklari:

Ushbu platformalarning umumiy jihatlari orasida quyidagilarni ajratib ko‘rsatish mumkin:

- Ta’limga bo‘lgan kirish imkoniyatini oshiradi (hatto chekka hududlarda yashovchi o‘quvchilar uchun ham);
- Moslashuvchanlik va o‘quvchining o‘z tezligida o‘rganish imkoniyati;
- Raqamli materiallar, video darslar, interaktiv topshiriqlar orqali ta’limni boyitadi;
- Statistik monitoring imkoniyatlari (faollik, topshiriq bajarilishi, davomad kabilar);
- Ekologik jihatdan foydali – qog‘oz sarfini kamaytiradi.

Kamchiliklari ham mavjud:

Shunga qaramay, barcha qulayliklarga qaramay, bu platformalarda texnik muammolar (internet uzilishi, qurilma yetishmovchiligi), o‘quvchilarni doimiy nazorat qilish qiyinligi, jonli muloqotning yetishmasligi kabi muammolar mavjud.

Masofaviy ta'lim bugungi kunda zamonaviy ta'lim tizimining ajralmas bo'lagiga aylanmoqda. Bu jarayonda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida yaratilgan ta'lim platformalari muhim o'rin tutadi. Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams, Zoom, Edmodo kabi platformalar turli xil ta'lim ehtiyojlari va shart-sharoitlari uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Har bir platforma o'zining funksional imkoniyatlari, foydalanish qulayligi va moslashuvchanligi bilan ajralib turadi. Masofaviy ta'limning asosiy afzalliklari — bu vaqt va makondan mustaqil o'qish imkoniyati, interaktiv va multimedaviy resurslardan foydalanish, o'quvchilar faoliyatini kuzatib borish imkoniyatidir. Shu bilan birga, texnik shart-sharoitlar, internet tarmog'iga bog'liqlik, jonli muloqotning yetishmasligi kabi ayrim kamchiliklar ham mavjud. Biroq to'g'ri tanlangan platforma va yaxshi tashkil etilgan o'quv jarayoni bu muammolarni bartaraf etishga yordam beradi.

Xulosa qilib aytganda, masofaviy ta'lim platformalari nafaqat vaqtinchalik muqobil usul, balki kelajak ta'limining doimiy va rivojlanayotgan yo'nalishi sifatida qaralmoqda. Shu sababli, pedagoglar, ta'lim muassasalari va o'quvchilar bu texnologiyalardan samarali foydalanishni o'zlashtirishlari lozim. Bu esa ta'limsifati va samaradorligini yangi bosqichga olib chiqadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdullaeva, S. (2021). *Axborot texnologiyalari va masofaviy ta'lim: yangi imkoniyatlar*. Toshkent: Ilm Ziyo nashriyoti.
2. Anderson, T., & Dron, J. (2011). *Three generations of distance education pedagogy*. International Review of Research in Open and Distributed Learning, 12(3), 80–97. <https://doi.org/10.19173/irrodl.v12i3.890>
3. Arkorful, V., & Abaidoo, N. (2015). *The role of e-learning, the advantages and disadvantages of its adoption in higher education*. International Journal of Instructional Technology and Distance Learning, 12(1), 29–42.
4. Bates, A. W. (2015). *Teaching in a digital age: Guidelines for designing teaching and learning*. Vancouver, B.C.: Tony Bates Associates Ltd. <https://opentextbc.ca/teachinginadigitalage/>

- 5.Hrastinski, S. (2008). *Asynchronous and synchronous e-learning*. Educause Quarterly, 31(4), 51–55.
- 6.Moore, M. G., & Kearsley, G. (2011). *Distance education: A systems view of online learning* (3rd ed.). Belmont, CA: Wadsworth.
- 7.Nurmurodov, B., & Xudoyberdiyeva, D. (2020). *Masofaviy ta'limda innovatsion texnologiyalardan foydalanish*. Ta'limda innovatsiyalar ilmiy jurnali, 4(2), 45–50.
- 8.Sharma, R. C. (2020). *Online learning in the time of COVID-19*. Asian Journal of Distance Education, 15(1), 1–3. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3881785>
- 9.Yuldashev, A. (2019). *Elektron ta'lim tizimlari va ularning axborot texnologiyalaridagi o'rni*. Samarqand: SamDCHTI nashriyoti.